

Міністерство освіти і науки України
Черкаська обласна рада
Управління освіти і науки Черкаської обласної державної адміністрації
Комунальний заклад «Уманський гуманітарно-педагогічний фаховий коледж
ім. Т. Г. Шевченка Черкаської обласної ради»
Управління освіти та гуманітарної політики Уманської міської ради

Т. Г. ШЕВЧЕНКО В ОСВІТНЬОМУ І КУЛЬТУРОЛОГІЧНОМУ ПРОСТОРІ УКРАЇНИ ХІХ - ПЕРШОЇ ПОЛОВИНИ ХХІ СТОЛІТТЯ

(з нагоди 100-річчя з дня присвоєння імені Тараса Григоровича Шевченка
Комунальному закладу «Уманський гуманітарно-педагогічний
фаховий коледж ім. Т. Г. Шевченка Черкаської обласної ради»)

**Матеріали VIII Всеукраїнської науково-практичної
конференції з міжнародною участю**

23-24 листопада 2023 року

TARAS SHEVCHENKO IN THE EDUCATIONAL AND CULTUROLOGICAL SPACE OF UKRAINE OF THE 19TH - EARLY 21ST CENTURIES

(dedicated to the 100th anniversary of the time Taras Shevchenko's name
was given to the Municipal Institution "Uman Taras Shevchenko
Professional College of Education and Humanities of Cherkasy
Regional Council")

**Proceedings of the Eighth All-Ukrainian Scientific and Practical
Conference with International Participation**

November, 23-24, 2023

Міністерство освіти і науки України
Черкаська обласна рада
Управління освіти і науки Черкаської обласної державної
адміністрації
Комунальний заклад «Уманський гуманітарно-педагогічний
фаховий коледж ім. Т. Г. Шевченка Черкаської обласної ради»
Управління освіти та гуманітарної політики
Уманської міської ради

**Т. Г. ШЕВЧЕНКО В ОСВІТНЬОМУ Й
КУЛЬТУРОЛОГІЧНОМУ ПРОСТОРІ УКРАЇНИ
XIX – ПЕРШОЇ ПОЛОВИНИ XXI СТОЛІТТЯ,**

МАТЕРІАЛИ

VIII Всеукраїнської науково-практичної офлайн та онлайн
конференції з міжнародною участю
23-24 листопада 2023 р.

Умань – 2023

УДК: 37.017:871.161.2

Схвалено до друку на засіданні педагогічної ради Комунального закладу
«Уманський гуманітарно-педагогічний фаховий коледж
ім. Т.Г. Шевченка Черкаської обласної ради»,
протокол № X, XX.11.2023 р.

Т. Г. Шевченко в освітньому й культурологічному просторі України XIX – першої половини XXI століття, МАТЕРІАЛИ VIII-ої Всеукраїнської науково-практичної офлайн та онлайн конференції з міжнародною участю, присвяченої 100-річчю з дня присвоєння імені Тараса Григоровича Шевченка Комунальному закладу «Уманський гуманітарно-педагогічний фаховий коледж ім. Т.Г. Шевченка Черкаської обласної ради». 23-24 листопада 2023 р. Умань : ВПЦ «Візаві», 2023. – 272 с.

Збірник укладено за Матеріалами VIII-ої Всеукраїнської науково-практичної офлайн та онлайн конференції з міжнародною участю «Т. Г. Шевченко в освітньому й культурологічному просторі України XIX – першої половини XXI століття»

Видання розраховано на науковців, науково-педагогічних і педагогічних працівників, працівників дошкільних навчальних закладів, учителів, студентів.

Статті і тези подано в авторській редакції.

Автори матеріалів відповідають за автентичність, достовірність викладеного матеріалу, за правильне цитування джерел, покликання на них.

© КЗ «Уманський
гуманітарно-педагогічний
фаховий коледж
ім. Т. Г. Шевченка Черкаської
обласної ради», 2023
© Автори, 2023

Культурно-просвітницька діяльність Тараса Шевченка.....	62
Мельничук Т. Ф.	
Шевченкова Україна.....	65
Мозуль І. В.	
Патріотичне виховання крізь призму спадщини Т. Г. Шевченка	71
Пахольчук І. С.	
Дата, яка гідна пошанування всіма.....	74
Сьоміна О. І., Бездушна І. В.	
Тарас Шевченко – поет, художник, мислитель.....	77
Чекан О. І.	
Тарас Шевченко та теоретичні засади його творчості.....	79
Чекан О. І., Кундрик М.	
Аналіз основних концептуальних підходів у формуванні готовності майбутніх вихователів до професійної діяльності в умовах інклюзивного освітнього простору.....	81
Чекан О. І., Біляк О.	
Теоретичні засади розвитку графічних здібностей дітей у дошкільному віці.....	84
Чекан О. І., Сарканич М.	
Теоретико-методичні підходи до навчання дітей старшого дошкільного віку лічби.....	87
Чекан О. І., Сівач М.	
Теоретичні засади розвитку темпоритму мовлення дошкільників.....	91
Чекан О. І., Сікора Д.	
Особливості словника дітей старшого дошкільного віку.....	92
Чекан О. І., Шефер Е.	
Аспекти теоретичних засад щодо засвоєння дітьми значення слова.....	95
Чекан О. І., Шкріба В.	
Фактори формування соціалізації дітей дошкільного віку.....	96
Шарова Т. М.	
Значення творчості Тараса Шевченка у формуванні громадянської позиції обдарованої молоді.....	100
Амброзевич Ж. В.	
Тарас Шевченко і боротьба українців проти чужоземних загарбників і внутрішніх ворогів за свою ідентичність, самобутність, свободу і незалежність впродовж першої	

вивчили систему професійної підготовки та підвищення кваліфікації педагогічних кадрів у Німеччині; у науковому дослідженні Р. Роман охарактеризовано критерії педагогічної майстерності вихователя в освітній практиці США; у працях В. Семилетко визначено особливості підготовки освітян у Норвегії; Л. Пуховською проаналізовано зміст професійно-педагогічної підготовки у західноєвропейських країнах Західної Європи в другій половині ХХ ст. тощо [1].

На думку В. Кременя [2], формування професійної готовності майбутніх педагогів, як пріоритетне завдання педагогічної освіти, потребує модернізованих філософсько-ціннісних підходів у фаховій підготовці освітян, її суттєвої структурно-організаційної перебудови.

Отож, з урахуванням того, що професія вихователя закладу дошкільної освіти в здійснюється в умовах інклюзивного освітнього простору, то ж актуалізуються особливі вимоги до формування його готовності до професійної діяльності.

Список використаних джерел:

1. Калюжна Т. Г. Сучасні вимоги до професійної підготовки майбутнього педагога. URL : <http://lib.iitta.gov.ua/2555/1> pdf. (дата звернення: 16.09.2018р.).
2. Кремень В. Г. Освіта і наука в Україні - інноваційні аспекти. Стратегія. Реалізація. Результати. Київ : Грамота, 2005. 448 с.
3. Мартинчук О. В. Теорія і практика підготовки фахівців зі спеціальної освіти до професійної діяльності : дис. ... докт. пед. наук : 13.00.03. Київ, 2019. 614 с.

ЧЕКАН О. І., БІЛЯК О.

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ ГРАФІЧНИХ ЗДІБНОСТЕЙ ДІТЕЙ У ДОШКІЛЬНОМУ ВІСІ.

Онтогенетичним дослідженням графічної діяльності дошкільників вчені приділяють все більше уваги в фізіології, психології та інших науках про людину. Практичне значення вирішення проблеми онтогенезу графічної діяльності найбільш явно виступає в педагогічній практиці. Знання закономірностей фізичного і психічного розвитку дитини дозволяє вихователям своєчасно починати формувати пізнавальні здібності дитини, які стосуються і

оволодіння грамотою. Особливої актуальності це питання набуло в останні роки у зв'язку із завданням перебудови системи дошкільного і шкільного навчання. Різке збільшення обсягу знань, необхідних для засвоєння в початковій школі, привело до виникнення перенавантаження дітей дошкільного віку при підготовці їх до шкільного навчання, бо до них висуваються непомірні вимоги при прийомі в школу (це і читання на швидкість, і вимога безвідривного письма та інше). Це призводить до неможливості забезпечити повноцінну всебічну підготовку дитини до навчання в школі, тому що зараз основна увага приділяється набуванню лише знань, вмій та навичок. Для здійснення перебудови і забезпечення наступності дошкільної підготовки та шкільного навчання необхідними стають диференційовані знання про закономірності розвитку дитячих пізнавальних здібностей. З огляду на це цікавими є дослідження групи науковців, присвячені розвитку графічних здібностей у дітей, яка складає основу для оволодіння навичками письма.

Так Р. Зазо на Женевській сесії дослідницької групи психологів, присвяченій розвитку дитини, розглядав питання про еволюцію зображувальної діяльності дитини від народження і до десяти років. Проте О. В. Запорожець, Л. А. Венгер піддають критиці висунуті вченим деякі положення, зокрема ті, що стосуються ствердження, що в дошкільному віці малювання проходить абсолютно однакові стадії розвитку, незалежно від умов життя і виховання дитини, і що продовж дошкільного віку і до десяти років в зображувальній діяльності дітей переважають моторові, а не сенсомоторові детермінанти [1].

Навпаки, Є. А. Фльоріна, Н. П. Сакуліна, В. Єзікеєва, Н. Карпинська та інші говорять, що вікові особливості розвитку графічної діяльності у дошкільників є рухомими - їх можна змінювати шляхом навчання. Правильно організоване навчання з урахуванням вікових можливостей дітей, за словами авторів, сприяє успішному формуванню різних здібностей, в тому числі й графічних. При певній організації навчання «сенсорні» дії у вигляді ретельного зорового обстеження зображуваного можуть і повинні мати домінуюче значення вже в дошкільному віці.

Є. В. Гур'янов в своїй роботі [2], дослідив і описав розвиток графічної діяльності у дітей з раннього дитинства і до вступу в школу. Автор, описуючи основні види графічних вправ дітей, розділив їх за ведучою аферентацією на дві основні групи: вправи з ведучою

кінестетичною аферентацією; цілеспрямовані вправи з ведучою оптичною і мовною аферентацією.

До першої групи дослідник відносить графічні форми, виконані дітьми у вигляді розрізаних і нерозрізаних прямих, та дугоподібних штрихів. До другої групи Є. Гур'янов відносить вправи написання овалів, ламаних, хвилястих ліній. Перша група типова для дітей перед дошкільного віку (від 1 до 3 років). Такі вправи описані також і О. І. Галкіною та В. Манова-Томовою. Друга група вправ характерна вже для дітей дошкільного віку, характеристику яких знаходимо в роботах Є. І. Ігнатєва, А. М. Осоріної.

Таким чином, графічна діяльність дитини є стадією, яка народжується з усного мовлення і передує розвитку писемного мовлення. Актуальним залишається питання про розвиток графічної діяльності в дошкільному віці, коли словесне мовлення вже зробило певні успіхи та стало звичним засобом спілкування дітей.

У тісному взаємозв'язку з умовами, що сприяють розвиткові пізнавальної діяльності дітей, вчені ставлять і умови формування емоційно-вольового компонента особистості. А основною розвивальною метою вивчення мови вважають оволодіння нею як засобом спілкування в усному чи писемному мовленні. Тому пропонується вченими введення навчальних ситуацій, у яких діти виявляли б себе у різних видах діяльності (ігровій, учбовій, трудовій) і засвоювали прийоми спілкування.

Проблема наступності у навчанні дітей грамоті на період сьогодення є досить актуальною. Аналіз сучасної ситуації в освіті, у зв'язку з переходом дітей на навчання в школі з шести років, ще більше актуалізувало це питання. Необхідний певний відрізок часу для того, щоб і в теорії і в практиці це питання знайшло узгодження.

Узагальнюючи проаналізовану літературу відмітимо, що основні принципи, за якими необхідно будувати систему підготовки дітей до оволодіння ними писемним мовленням полягають у: динамічному розвиткові психічних процесів сприймання, пам'яті, мислення, уяви через роботу над формуванням у дітей готовності до оволодіння ними писемним мовленням у двох його формах – читанні й письмі; розвиткові розумових операцій: аналізу, синтезу, порівняння, абстрагування, конкретизації, узагальнення, класифікації через застосування елементів мовленнєвої дійсності: звуків, букв, слів, речень; навчанні дітей способам обстеження елементарних

граматичних одиниць; формуванні у дітей пізнавальних можливостей: точності та розчленованості сприймання, уміння визначати відмінні риси знаків, уміння виділяти головне при їх порівнянні; формуванні передумов навчальної діяльності: уміння слухати та чути дорослих, працювати за інструкцією запропонованою педагогом, здатність до відокремлення своїх дій від дій інших дітей, уміння стати на позицію іншої людини, розвивати самоконтроль дій та вчинків; формування відношення дітей до навколишнього з метою задоволення їх допитливості, потреби в спілкуванні і спільній діяльності з дорослими, широти соціальних контактів; формування мотивації дітей щодо оволодіння ними письмом і читанням, інтересу до навчального змісту з підготовки дошкільників до оволодіння ними писемним мовленням.

Список використаних джерел:

1. Венгер Л. А. Психологічні аспекти підготовки дітей до навчання в школі. // Дошкільне виховання. 1970 № 4. С. 36-42.
2. Гурьянов Е. В. Психологія навчання письму. Формування графічних навичок письма. Київ, 1959. 261 с.
3. Стежинки у Всесвіт : комплексна освітня програма для дітей раннього та передшкільного віку. Авторський колектив; наук. керівник К. Л. Крутій. Запоріжжя: ТОВ “ЛПС” ЛТД, 2020. 244 с. Бібліографія: с. 242-243.

ЧЕКАН О. І., САРКАНИЧ М.

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО НАВЧАННЯ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЛІЧБИ.

Проблемою навчання лічби дошкільників цікавилися не лише сучасні дослідники, а й видатні вітчизняні та зарубіжні педагоги минулого: Ф. Блехер, Я.-А. Коменський, А. Леушина, М. Монтесорі, Є. Тихеева, К. Ушинський, Ф. Фребель, Л. Шлегер та ін. Так, Я.-А. Коменський, висвітлюючи дидактичні правила, рекомендував до школи навчати дитину лічби в межах двадцяти.

Швейцарський педагог Й. Песталоцці досліджував проблему навчання дітей лічби в умовах суспільного виховання; рекомендував учити дітей розуміти дії над числами (замінив механічне запам'ятовування вільним міркуванням, автоматизм письмових обчислень за правилами – усними вправами над числами.

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>